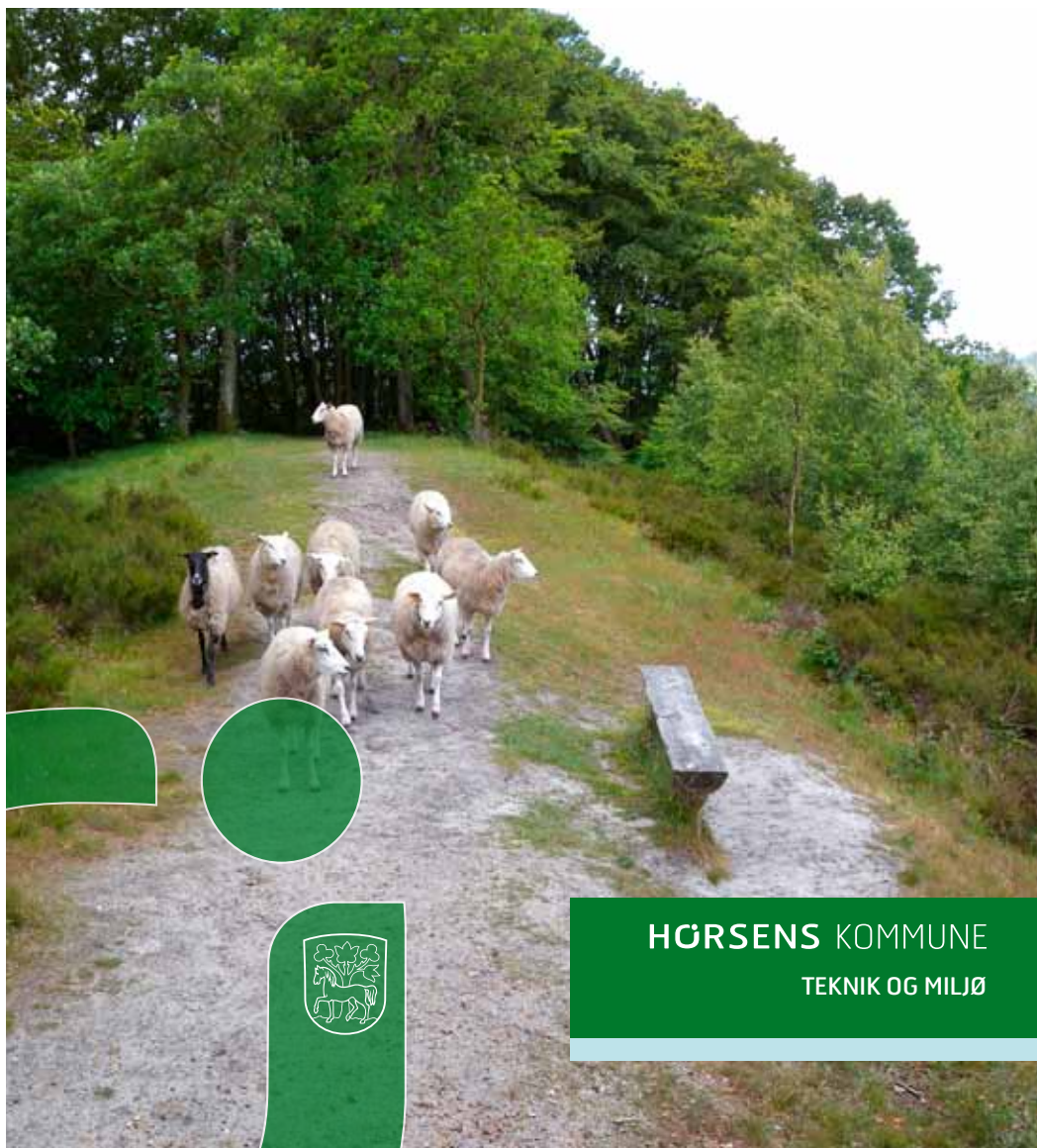

Naturen i Horsens

- Beskyttede naturtyper
- Plejeanbefalinger
- Lovgivning
- Vejledende registreringer på nettet

2. red. udg.

HØRSENS KOMMUNE

TEKNIK OG MILJØ

Søer og vandhuller

Næringsrigt vandhul ved Oens

Der er ca. 510 ha beskyttede søer og vandhuller i Horsens Kommune.

Vandhuller rummer en mangfoldighed af liv.

De helt små vandhuller har meget stor betydning for planter, vanddyr, insekter, padder og for vildtet. Padderne er helt afhængige af vandhullerne og de er i en faretruende tilbagegang.

Det er vigtigt, at der kommer rigeligt lys til vandhullet. Undgå træer og buske på den sydlige bred. Hold en dyrkningsfri bræmme rundt om vandhullet. Afgræsning eller jævnlig nedskæring af opvækst er gavnlig. Lad være med at udsætte ænder og fisk og undlad at fodre i eller ved vandhullet.

Søen eller vandhullet må ikke fyldes op, afvandes, udvides eller renses op. Ved søer og vandhuller skal der være en udyrket bræmme på minimum 2 meter fra søbrinkens øverste kant.

Enge

Fersk eng ved Nim

Der er knap 1000 ha beskyttede engarealer i Horsens Kommune. Især St. Hansted Ådal nord for Horsens rummer store sammenhængende engarealer.

Græssede enge kan rumme et mylder af planter og dyr. Her kan findes forglemmigej, trævlekro-
ne, engkabbeleje, engblomme, majs-gøgeurt, sommerfugle, padder og fugle. Enge er vibens vigtigste yngleplads. Enge er også vandløbenes bedste beskyttelse mod udvaskning af næringsstoffer og jorderosion fra marker. De enge, der pløjes sjældnere end

hvert 7. år, er omfattet af beskyttelsen. Hittidig drift kan fortsætte.

Engen bevares bedst ved at den græsses eller ved at der bliver slået hø. Det er også vigtigt at undgå at sprøjte og gøde engen.

Engen må ikke dyrkes op, plantes til, fyldes op eller graves op. Dybere eller tættere dræning af enge må heller ikke ske.

Overdrev

Overdrev langs Bygholm Ådal

Der er ca. 290 ha beskyttede overdrevs arealer i Horsens Kommune. Nogle af Danmarks fineste overdrev ligger langs Bygholm Ådal.

Overdrev er de sidste rester af de gamle landsbysamfunds vidtstrakte græsningsland. Det er tørre, typisk bakkede arealer, der har været græsset i årtier, og som normalt ikke gødes. Mere flade arealer kan dog også være overdrev, hvis der er en naturlig næringsfattig tilstand og jordbund, der gør, at de tilhørende plantearter har indfundet sig på arealet.

Overdrev kan have spredtstående tornede buske og træer, fritliggende store marksten og stier. Mange planter, svampe og insekter findes kun på overdrev og er blevet sjældne, for eksempel gøgeliljer, vokshatte og kølle-sværmere.

Overdrevet bevares bedst ved en passende græsning. Der kan udtyndes forsigtigt i træopvækst. Undgå at gøde og sprøjte overdrevet.

Overdrevet må ikke plantes til eller dyrkes op.

Moser og lignende

Rørsump ved Monbjerg

Der er ca. 1340 ha beskyttede moser og moselignende arealer i Horsens Kommune. Moserne ligger tættest i Gl. Brædstrup Kommune.

Moserne er fugtige områder med eller uden tørvelag. Områdernes planter og dyr kræver fugt og tåler oversvømmelser. Moser kan antage mange former og udseender. De kan være uden trævækst eller mere eller mindre tilgroede med pile-, elle-, birke- eller asketræer. Moserne er med til at give en mere jævn afstrømning til vandløbene.

Moser gemmer på fortidsminder,

ikke kun offerfund og moselig, men også dyre- og planterester, opsamlet over flere tusinde år. Tidligere blev der hentet træ, tørv eller hø i moserne eller de blev græsset.

Hvis det er muligt, er afgræsning godt. Hvis mosen er træbevokset, er det en god ide at tynde ud i træerne og fjerne dem fra mosen med mellemrum, men fjern ikke stubbene.

Mosen må ikke drænes, fyldes op, opdyrkes, plantes til eller graves op.

Strandenge og strandsumpe

Strandeng Endelave

Der er ca. 365 ha beskyttede strandenge og strandsumpe langs Horsens Kommunes kyster.

Strandenge og strandsumpe ligger ved kysten. De kan blive oversvømmet af havvand eller påvirket af saltsprøjt. Der kan være græsning på strandenge, mens strandsumpe typisk er ugræssede.

På strandenge findes plante- og dyrearter, der tåler salt, for eksempel spidshale (en græsart), gul engmyre, strandtudse samt mange kystfugle. De findes eller

yngler kun her. Den største trussel mod strandenge og strandsumpe er tilgroning, især med tagrør.

Det er vigtigt, at strandengen græsses passende. Undgå gødskning og sprøjtning.

Strandengen må ikke inddæmmes, fyldes op, afvandes, graves op, dyrkes op eller plantes til.

Heder

Hede Endelave

Der er ca. 215 ha beskyttede heder i Horsens Kommune. Størstedelen af hederne (ca. 200 ha) er beliggende i Gl. Brædstrup kommune mens hovedparten af resten ligger på Endelave.

Hederne er levested for hårdføre dyr og planter. De er en typisk del af det jyske landskab.

Planter og dyr på heder kan tåle en sur, sandet og næringsfattig jord. Heder er udsat for blæst, kulde og varme, tørke og vand i store udsving. Hedelyng, revling, tyttebær, kattefod og rens-

dyrlaver samt mange insekter og krybdyr har tilpasset sig disse livsvilkår.

Heden bevares bedst, når opvækst af træer og buske begrænses ved hugst. Sørg eventuelt for afgræsning eller for regelmæssig slåning af heden.

Heden må ikke gødes, plantes til, opdyrkes eller graves op.

Vandløb

Vandløb ved Birknæs

Der er ca. 200 km kommunale vandløb i Horsens Kommune. Dertil kommer en mindst lige så lang strækning af mindre private vandløb og grøfter.

Selv i små bække, hvor der om sommeren ikke løber mere vand end i en vandhane, kan der leve ørreder. Vandløb skal have en smal strømmende med en fast bund. Så løber vandet hurtigere, og vandløbet holdes nemmere rent. Mange vandløb er blevet gravet for brede og dybe, så sandet lægger sig på bunden og bremser vandet.

Det bedste er at lade vandløbet klare sig selv. Vandløb med godt fald kan selv holde strømmenden fri for sand. Er der brug for oprensning af sand og mudder, så spørg kommunen til råds.

Sten og grus må ikke graves op af vandløbet. Vandløbet må heller ikke gøres bredere eller rørlægges.

Langs alle vandløb og næsten alle grøfter skal der være en udyrket bræmme på minimum 2 meter. Spørg kommunen, hvis du er i tvivl.

Sten- og jorddiger

Dige ved Enner

Der er omkring 330 km jord- og stendiger i Horsens Kommune. De fleste er fra udskiftningen i 1700 tallet. Enkelte stammer dog helt tilbage fra jernalderen.

Digerne fortæller historie og de skaber afveksling og dybde i landskabet. De fungerer også som grønne veje for dyr og planter i agerlandet. Mere end 300 arter af vilde planter vokser på diger i skel og hegn. Også mange dyr er knyttet til digerne, for eksempel stålorm, hugorm, firben og padder.

Undgå afbrænding, gødskning og sprøjtning på diget. Det er bedre at nedskære træer og buske på digerne end at klippe dem. Der bør holdes afstand til digerne, når der bliver arbejdet i marken.

Selve diget må ikke fjernes, gennembrydes eller på anden måde beskadiges.

Fortidsminder

Holger Danskes Høj ved Bygholm Sø

Der er ca. 565 beskyttede fortidsminder i Horsens Kommune. De fleste er gravhøje fra sten- og bronzealder. Dertil kommer et mindre antal dysser og jættestuer.

Fortidsminder er beskyttet, fordi de har stor historisk værdi. De står også som tusindårige friste-der for vilde planter i agerlandet. De virker som "trædesten" for mange dyr i landskabet.

Det er vigtigt, at der er et stabilt græs- og urtedække på fortidsmindet. Fjern gerne træer og buske, men ikke rødderne. Hold græs og urter unge ved slåning eller forsigtig græsning, helst med får.

Fortidsminder må ikke beskadiges. Indenfor 2 meter fra fortidsmindet må der ikke jordbehandles eller gødes. Der må ikke plantes (heller ikke juletræer), bygges eller graves indenfor 100 meter fra fortidsmindet.

Hvornår er et areal beskyttet?

Søer og vandhuller er beskyttede, når de er på 100 m² eller mere. Den åbne vandflade og det tilstødende vådområde med vand- og sumplanter indgår i det beskyttede areal. Beskyttelsen omfatter naturligt forekommende søer og vandhuller, men også de menneskeskabte, hvor der har udviklet sig et karakteristisk plante- og dyreliv (gl. mergelgrave, nogle regnvandsbassiner mv.). Sommerudtørrede søer kan ligeledes være beskyttede.

Moser, enge, strandenge, strandsumpe, heder og overdrev er beskyttede, hvis de hver for sig eller i sammenhæng har et areal på mindst 2.500 m². Det gælder også selv om der er flere ejere. Mindre arealer er også beskyttede, hvis de ligger ved beskyttede vandløb eller søer. I byzone gælder særlige regler.

Alle vandløb, og næsten alle grøfter, er omfattet af Vandløbsloven, og en stor del af dem også af Naturbeskyttelsesloven. Grøfter, der ikke er omfattet af Vandløbsloven, kan være grøftninger i tidligere moser, samt hvor vandet

er stillestående, og ikke er i forbindelse med øvrige vandløbssystemer (incl. via dræn). Sommerudtørrede vandløb kan godt være pålagt 2 meter bræmmer. En god ledetråd er også, om vandløbet kan genfindes på gamle kort. Er du i tvivl om, hvorvidt dit vandløb er pålagt bræmmekrav, bør du kontakte kommunen.

Sten- og jorddiger er beskyttede af Museumsloven. Jorddiger dog kun hvis de er vist på de nyeste kort i målestoksforhold 1:25.000 før den 1. juli 1992. Spørg kommunen, hvis du er i tvivl.

Fortidsminder er beskyttede af Museumsloven mht. 2 meter bræmmen samt af Naturbeskyttelsesloven mht. 100 meter beskyttelseslinien.

Det er den aktuelle tilstand, der bestemmer om et areal er beskyttet

Tilstanden må ikke ændres

I beskyttet natur må tilstanden ikke ændres. Det fremgår af naturbeskyttelsesloven. Hvis du ønsker at ændre tilstanden i et beskyttet naturareal, skal du søge dispensation hos kommunen. Den hidtidige drift kan fortsætte uændret. Det kan normal vedligeholdelse af vandløb også. Normal vedligeholdelse betyder, at vandløbet ikke må gøres bredere eller dybere.

Naturen kortlægges løbende

Knap 7 % af Horsens Kommunes areal er beskyttet natur. Det svarer til ca. 3.700 hektar, som er fordelt på ca. 3500 lokaliteter. Hertil kommer 7.350 ha skov, svarende til 13 % af Horsens Kommunes samlede areal, samt flere hundrede kilometer vandløb.

På Internettet har du mulighed for selv at undersøge, om noget af denne natur er registreret på dine arealer. Oplysningerne er tilgængelige på Horsens Kommunes interaktive WebGis: <http://webkort.horsens.dk>. Har du arealer udenfor Horsens Kommune, kan du finde de samme typer oplysninger på Danmarks Miljøportal: www.miljoportal.dk

Registreringer er kun vejledende

Naturen forandrer sig konstant! Derfor er kortet på Internettet kun vejledende. Nogle registrerede arealer

kan vokse sig ud af beskyttelsen, og udyrkede marker eller fugtige lavninger kan udvikle sig til natur. Nogle arealer, som altid har været natur, har aldrig været besigtiget og er derfor ikke registreret. Det udelukker dog ikke, at de kan være omfattet af Naturbeskyttelsen. Det er derfor altid den aktuelle tilstand, der bestemmer om et areal er beskyttet. Spørg derfor din kommune til råds, inden du går i gang.

Naturen kan gøres rigere

Måske overvejer du at gøre en ekstra indsats for at forbedre naturen på din ejendom, til gavn for det vilde dyre- og planteliv. Kommunen kan hjælpe dig med råd og vejledning. Undersøg tilskudsmulighederne på dit landbocenter.

Spørgsmål om naturarealer

Du er altid velkommen til at kontakte Horsens Kommunes naturafdeling, hvis du har spørgsmål om naturen på din ejendom.

Horsens Kommune
Naturafdelingen
Rådhusørvet 4
8700 Horsens
Telefon: 76 29 29 29
www.horsenskommune.dk

HØRSENS KOMMUNE

TEKNIK OG MILJØ